

H.J. Chomenko, dr, adiunkt

M.P. Gorodyski, dr, adiunkt

I.R. Poliszczuk, dr, adiunkt

Państwowy Uniwersytet «Politechnika Żytomierska»

Problemy harmonizacji systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej i ich wpływ na prowadzenie i rozwój przedsiębiorczości

W artykule przeanalizowano systemy podatkowe krajów Unii Europejskiej, które są ważnym narzędziem polityki gospodarczej i społecznej każdego kraju. Konkurencja podatkowa, jaka obecnie występuje pomiędzy krajami nie tylko Unii Europejskiej, stanowi jeden z aktualnych globalnych problemów na arenie międzynarodowej. Kwestia harmonizacji systemów podatkowych pojawiła się już w momencie powstania Unii Europejskiej i do dziś pozostaje aktualna. Kwestie pogłębiania współpracy między krajami Unii Europejskiej we wszystkich dziedzinach, wspierania wzrostu gospodarczego w celu poprawy warunków życia ludzi oraz rozwoju przedsiębiorczości kształtują obecne trendy w rozwoju gospodarki światowej, a Unii Europejskiej w szczególności. Ponieważ system podatkowy redystrybuuje zyski, stymuluje rozwój klimatu inwestycyjnego, ogranicza lub odwrotnie, promuje konsumpcję i użytkowanie poszczególnych produktów, dóbr, dzieł, usług itp. Dlatego też w artykule skoncentrowano się na badaniu aktualnych tendencji i problemów harmonizacji systemów podatkowych państw członkowskich Unii Europejskiej. W badaniu zidentyfikowano szereg środków wprowadzonych przez Komisję Europejską w celu harmonizacji polityki podatkowej. Przyjmuje się, że podejście do harmonizacji systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że poszczególne państwa członkowskie powinny dostosować swoje systemy podatkowe w taki sposób, aby nie konkurować ze sobą, zachowując w ten sposób wspólny rynek. W artykule przeanalizowano również konkurencyjność systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej w oparciu o oceny międzynarodowe oraz zanalizowano najnowsze trendy w zmianach podatkowych w krajach Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: podatki; system podatkowy; konkurencyjność podatkowa; podatek dochodowy od osób fizycznych; podatek dochodowy; podatek od osób prawnych; obciążenie podatkowe.

Istotność tematu. System podatkowy jest ważnym narzędziem polityki gospodarczej i społecznej każdego państwa. Konkurencja podatkowa między krajami nie tylko Unii Europejskiej jest jednym ze współczesnych globalnych problemów na arenie międzynarodowej. Kwestia harmonizacji systemów podatkowych pojawiła się wraz z powstaniem Unii Europejskiej w 1957 r. i nadal jest aktualna. Pogłębianie współpracy między krajami we wszystkich dziedzinach, wspieranie wzrostu gospodarczego na rzecz poprawy warunków życia ludzi i rozwój przedsiębiorczości wyznaczają obecne trendy w rozwoju gospodarki światowej, a w szczególności Unii Europejskiej.

Podatki są najważniejszym instrumentem krajowej polityki gospodarczej i społecznej. System podatkowy redystrybuuje zyski, stymuluje rozwój klimatu inwestycyjnego, ogranicza konsumpcję i użytkowanie niektórych dóbr, itp. Współczesne trendy rozwoju gospodarki światowej prowadzą do pogłębiania współpracy we wszystkich dziedzinach, a istotne miejsce w tych procesach zajmuje harmonizacja polityki podatkowej. Polityka gospodarcza każdego państwa stara się wspierać wzrost gospodarczy w celu poprawy warunków życia ludzi i rozwoju przedsiębiorczości. Aby osiągnąć ten cel, kraje Unii Europejskiej wdrożyły określoną politykę fiskalną, która jest bezpośrednio związana z harmonizacją podatkową. Filozofia Unii Europejskiej opiera się na zasadach, że poszczególne państwa członkowskie powinny dostosować swoje systemy podatkowe w taki sposób, aby nie konkurować ze sobą, dzięki czemu możliwe będzie utrzymanie wspólnego rynku.

Zadaniem każdego państwa jest rozwój działalności gospodarczej i przedsiębiorczości w kraju poprzez kształtowanie skutecznej polityki podatkowej, zrozumiałej i uproszczonej dla podmiotów gospodarczych, która jednocześnie zapewni wystarczające wpływy podatkowe na realizację funkcji przypisanych państwu, co jest ważne dla ubezpieczenia społecznego i dobrobyt społeczeństwa w ogóle.

W rzeczywistości jednak zasady, stawki, świadczenia płatności znacznie się różnią w poszczególnych krajach Unii Europejskiej. Każde państwo członkowskie Unii Europejskiej musi przestrzegać ogólnoeuropejskich zasad przy budowaniu swojego systemu podatkowego, aby uniknąć ograniczeń w przepływie towarów na wewnętrznym rynku europejskim, a jednocześnie mieć prawo do kształtowania własnej, wewnętrznej polityki podatkowej. W rezultacie systemy podatkowe poszczególnych krajów Unii Europejskiej różnią się znacząco. Duża różnica występuje w poziomie obciążeń podatkowych, który definiuje się jako stosunek zapłaconych podatków i obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne do wielkości produktu krajowego brutto (PKB) (tab. 1).

Stosunek podatków Unii Europejskiej do PKB 2021–2023 rr.

Państwo	2021	2022	2023	Państwo	2021	2022	2023
Austria	44,0	43,5	43,5	Łotwa	32,5	33,2	33,4
Belgia	45,5	44,7	44,8	Luksemburg	40,0	40,2	42,8
Bułgaria	30,7	31,1	29,9	Malta	28,1	28,3	27,1
Chorwacja	36,9	37,4	37,3	Niderlandy	39,7	38,7	39,1
Cypr	35,6	35,9	38,8	Niemcy	42,1	41,7	40,3
Czechy	34,8	34,1	34,1	Norwegia	41,5	43,6	41,6
Dania	48,1	42,6	44,1	Polska	37,2	34,9	36,0
Estonia	34,1	33,1	34,0	Portugalia	37,4	37,9	37,6
Finlandia	43,6	43,5	42,7	Rumunia	27,1	27,8	27,0
Francja	46,9	47,6	45,6	Słowacja	35,0	35,3	35,5
Grecja	41,5	42,8	40,7	Słowenia	39,1	38,1	36,9
Hiszpania	38,1	37,5	37,0	Szwajcaria	28,0	26,7	26,9
Irlandia	20,9	21,1	22,7	Szwecja	43,5	43,2	42,1
Islandia	34,8	35,2	36,4	Węgry	33,7	35,1	35,1
Litwa	32,3	32,0	32,4	Włochy	42,5	41,9	41,7

Źródło: na podstawie [7]

Całkowity stosunek podatków do PKB, czyli suma podatków i składek na ubezpieczenia społeczne netto jako procent produktu krajowego brutto (PKB), w UE wyniósł 40,0 % w 2023 r., w porównaniu z 40,7 % w 2022 r. W strefie euro relacja podatków do PKB również spadła z 41,4 % w 2022 r. do 40,6 % w 2023 r.

Opodatkowanie odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu środowiska biznesowego, istotne jest, aby rozpoznać jego wieloaspektowy wpływ na różne grupy interesariuszy. Złożona sieć polityk podatkowych może znacząco wpływać na zachowania przedsiębiorstw i obywateli, promując lub utrudniając wzrost gospodarczy. Ponadto opodatkowanie jest nierozzerwalnie związane z kwestiami społecznymi, sprawiedliwością i równością, ponieważ ciężar podatków rozkłada się na różne grupy warstwy społeczeństwa.

Analiza najnowszych badań i publikacji, na których opiera się autor. Praktyczne i teoretyczne problemy konkurencji podatkowej w krajach na całym świecie były przedmiotem różnorodnych badań prowadzonych przez wielu krajowych i zagranicznych naukowców. Podstawy teorii konkurencji podatkowej w kontekście procesów globalizacji badali A.Razin i E.Sadko [9], a R.V. Tanzi doszedł do wniosku, że globalizacja negatywnie wpływa na system podatkowy rozwiniętych krajów świata [10; 11]. Jednocześnie kwestia identyfikacji obszarów, w których można poprawić pozycję konkurencyjną państw w międzynarodowym środowisku podatkowym, jest zawsze aktualna i wymaga dalszych badań. Ponieważ zaletą nowoczesnej polityki podatkowej będzie udane połączenie potrzeb państwa i zewnętrznych uwarunkowań gospodarczych.

Celem artykułu jest zbadanie potencjalnych możliwości harmonizacji systemów podatkowych w Unii Europejskiej.

Predstawienie materiału głównego. Kraje należące do Unii Europejskiej nie mają jednolitego systemu podatkowego, ale podejmowane są wysiłki na rzecz harmonizacji polityki podatkowej w zakresie podatków pośrednich oraz polityki zbliżania przepisów w zakresie podatków bezpośrednich.

W obszarze polityki podatkowej Unii Europejskiej można wyróżnić dwa kierunki rozwoju:

1) wspieranie konkurencji podatkowej (stosowanie przez rząd danego kraju niskich efektywnych stawek podatkowych i tworzenie atrakcyjnych warunków podatkowych w celu przyciągnięcia inwestycji i działalności gospodarczej);

2) ujednoczyć systemy podatkowe. Pełna harmonizacja nie zawsze jest jednak korzystna dla państw członkowskich Unii Europejskiej.

Istnieje wielki problem w harmonizacji polityki podatkowej Unii Europejskiej, dlatego że poszczególne kraje Unii Europejskiej, w których tradycyjnie obowiązują wysokie stawki podatkowe, straciłyby znaczną część dochodów budżetowych, gdyby stawki zostały ujednoczone, co doprowadziłoby do znacznego ograniczenia wydatków budżetowych. Zamiast tego konkurencja podatkowa prowadzi do niższych stawek podatkowych i liberalizacji gospodarki. Obniżanie stawek podatkowych nie musi jednak prowadzić do zmniejszenia wpływów podatkowych, a konkurencja podatkowa nie zapewni efektywnej alokacji zasobów, jeśli rynek nie działa.

Od lat 60. XX wieku przedstawiano różne propozycje reformy podatkowej. Wczesne propozycje były dość ambitne i kompleksowe, obejmowały zarówno podatek dochodowy od osób fizycznych, jak i podatek od osób prawnych. Późniejsze inicjatywy koncentrowały się bardziej na opodatkowaniu przedsiębiorstw. Większości z tych propozycji nie udało się zrealizować i od lat 90. XX wieku Wspólnota zaczęła uciekać się do koordynacji na wysokim szczeblu i doraźnych rozwiązań [8].

Debata nad przyszłym prawem dotyczącym podatku dochodowego od osób prawnych w Unii Europejskiej (UE) nie jest nowa. Reforma podatku od osób prawnych znajduje się od dawna w programie Komisji. Chociaż pierwotnie celem programu była potrzeba uczynienia otoczenia fiskalnego bardziej konkurencyjnym, obecnie głównym zamysłem wydaje się być uczynienie otoczenia fiskalnego bardziej sprawiedliwym i wprowadzenie sprawiedliwości podatkowej. Ostatnie zmiany gospodarcze, napędzane pandemią koronawirusa z 2019 r. oraz Brexitem, a także trwające inicjatywy OECD/G20 BEPS, ponownie wzbudziły zainteresowanie reformą podatku od osób prawnych wśród decydentów politycznych UE [8].

Polityka fiskalna państwa wyznacza granice funkcjonowania poszczególnych podmiotów gospodarczych. Każde obciążenie finansowe, głównie podatkiem osiągniętego dochodu, generuje wydatek, co obniża osiągnięty przychód i ogranicza kapitał własny, który mógłby zostać przeznaczony na cele rozwojowe przedsiębiorstwa. Zbyt wysoka stawka tego podatku może ograniczać efektywny popyt, a tym samym zmniejszać w krótkim okresie ogólną wartość przychodów z prowadzonej działalności. Może zatem pośrednio wpływać na wynik finansowy, zmniejszając go. Wybór formy opodatkowania będzie zawsze zależał od indywidualnych uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstwa – rodzaju prowadzonej działalności, rozmiaru i wysokości generowanych przychodów i kosztów.

Obciążenia podatkowe przedsiębiorstw dzielą się na dwie grupy podatków:

- a) obciążające koszty: podatek od nieruchomości, od środków transportowych, od czynności cywilno-prawnych, podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy;
- b) obciążające wynik finansowy: podatek dochodowy od osób fizycznych, zryczałtowany podatek, podatek dochodowy od osób prawnych [5].

Według danych Eurostatu w 2023 r. dochody podatkowe (wliczając składki na ubezpieczenia społeczne netto) stanowiły w Unii Europejskiej 40,0 % PKB. Relacja ta spadła w porównaniu z 2022 r., gdy wynosiła 40,7 %. W strefie euro dochody podatkowe również spadły z 41,4 % w 2022 r. do 40,6 % w 2023 r. [7].

W kontekście badania konkurencji podatkowej w Unii Europejskiej i określania konkurencyjności podatkowej jej członków, wskazane jest dokładniejsze rozważenie wskaźnika wolności podatkowej, który jest uwzględniany przy obliczaniu wskaźnika wolności gospodarczej, charakteryzującego niezawodność ochrony własności społeczeństwa, system prawny kraju i stabilność rozwoju przedsiębiorczości w kraju, a w szczególności środowiska pieniężnego (tab. 2).

Tabela 2

Porównanie rankingu krajów Unii Europejskiej według indeksu wolności gospodarczej i wskaźników makroekonomicznych w latach 2023–2024

Ranking	Państwo	Indeks wolności gospodarczej	Stawka podatku dochodowego od osób fizycznych (maksymalna)	Stawka podatku od osób prawnych (podatek dochodowy)	Dochody podatkowe (% PKB)	PKB na mieszkańca, dol. USA	Obciążenie podatkowe	Wydatki państwa (u % do PKB)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Irlandia	83	40	12,5	16,8	91783,44	78,0	12,30
2	Szwajcaria	83	40	14,6	9,1	89942,54	70,4	11,38
3	Luksemburg	79	42	24,94	26,0	105996,66	64,6	18,99
4	Dania	78	55,9	22	30,4	61031,81	41,8	22,64
5	Estonia	78	20	20	20,8	20245,20	80,8	20,92
6	Norwegia	78	39,6	22	31,3	78939,41	61,7	21,93
7	Szwecja	78	52	20,6	27,6	55521,43	50,6	25,68
8	Niderlandy	77	49,5	25,8	23,3	50100,19	53,1	25,30
9	Finlandia	76	57,3	20	21,2	45939,29	67,8	25,18
10	Litwa	73	32	15	21,1	18213,83	76,8	17,71
11	Cypr	72	35	12,5	23,3	30768,92	79,9	19,15
12	Niemcy	72	45	30	11	42878,81	59,3	21,56
13	Łotwa	72	31	20	24,2	16945,21	76,6	19,72
14	Islandia	71	46,28	21	23,4	58393,18	73,6	25,67
15	Czechy	70	23	21	12,6	19800,28	79,6	20,39
16	Bułgaria	69	10	10	21,7	9779,82	92,9	18,18
17	Portugalia	69	48	21	22,9	22377,67	59,8	17,0
19	Austria	68	55	23	26,2	45851,73	45,1	20,29
20	Słowacja	68	25	21	19,4	19217,47	76,5	20,12
21	Chorwacja	67	30	18	21,6	17234,48	81,7	21,06
22	Belgia	66	50	25	22,7	44283,21	51,1	24,24
23	Polska	66	32	19	17,1	17269,99	72,6	18,62

1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Słowenia	66	50	22	18,2	25643,35	57,4	19,49
25	Albania	65	23	15	18,1	5394,18	88,8	11,08
26	Malta	65	35	35	22,3	31189,63	69,6	17,71
27	Rumunia	64	10	16	16,2	12386,46	93,9	16,92
28	Francja	63	45	25	24,5	38975,58	53,1	23,28
29	Serbia	63	10	15	23,9	7736,46	87,1	15,86
30	Hiszpania	63	47	25	15,5	28046,95	57,0	19,95
31	Bośnia i Hercegowina	62	10	10	19,1	6421,01	93,3	19,92
32	Węgry	61	15	9	23,4	16286,76	85,4	20,03
33	Macedonia Północna	61	10	10	17,4	6350,24	94,4	16,79
34	Włochy	60	43	24	24,5	33774,02	57,0	18,15
35	Czarnogóra	60	9	9	17,1	8375,22	88,3	18,12
36	Moldova	57	12	12	18,9	3685,26	93,0	18,06
37	Turcja	56	40	25	16,1	14630,37	72,5	13,62
38	Grecja	55	44	22	27,6	20826,90	60,6	19,72

Zródło: podsumowanie autora na podstawie [1; 3; 4; 7; 12; 13]

Całkowity stosunek podatków do PKB, czyli suma podatków i składek na ubezpieczenia społeczne netto jako procent produktu krajowego brutto (PKB), w Unii Europejskiej wyniósł 40,0 % w 2023 r., w porównaniu z 40,7 % w 2022 r. W strefie euro relacja podatków do PKB również spadła z 41,4 % w 2022 r. do 40,6 % w 2023 r.

Najwyższy wskaźnik podatków do PKB występuje we Francji, Belgii i Danii. Relacja podatków do PKB w 2023 r. wykazywała znaczne różnice w poszczególnych krajach Unii Europejskiej, przy czym najwyższy udział podatków i składek na ubezpieczenia społeczne w PKB odnotowano we Francji (45,6 %), Belgii (44,8 %) i Danii (44,1 %). Na przeciwnej stronie znalazły się Irlandia (22,7 %), Rumunia (27,0 %) i Malta (27,1 %), które odnotowały najniższe wskaźniki.

Największy wzrost wskaźnika podatków do PKB odnotowano na Cyprze i w Luksemburgu. W 2023 r., w porównaniu z 2022 r., relacja podatków do PKB wzrosła w 11 krajach Unii Europejskiej, przy czym największy wzrost zaobserwowano na Cyprze (z 35,9 % w 2022 r. do 38,8 % w 2023 r.) i w Luksemburgu (z 40,2 % w 2022 r. i 42,8 % w 2023 r.).

Zamiast tego 12 krajów Unii Europejskiej odnotowało spadek PKB o ponad 0,1 punktu procentowego, przy czym największe spadki odnotowano w Grecji (z 42,8 % w 2022 r. do 40,7 % w 2023 r.) i Francji (z 47,6 % w 2022 r. do 45,6 % w 2023 r.).

Podatki dochodowe od osób fizycznych w większości krajów europejskich mają progresywną stawkę, co oznacza, że stawka podatku płaconego przez osoby fizyczne wzrasta wraz ze wzrostem ich zarobków. Najwyższe stawki podatków, jakie płacą osoby fizyczne, różnią się znacząco w poszczególnych krajach europejskich.

W krajach Unii Europejskiej średnia ustawowa maksymalna stawka podatku dochodowego od osób fizycznych w roku 2024 wyniosła 42,8 %. Najwyższe maksymalne stawki obowiązują w Danii (55,9 %), Francji (55,4 %) i Austrii (55 %). Najniższe wskaźniki najwyższe odnotowano na Węgrzech (15 %), w Estonii (20 %) i Czechach (23 %).

Niektóre kraje europejskie rozważają zmianę najwyższych stawek podatku dochodowego od osób fizycznych w ciągu najbliższych kilku lat. Austria planuje znieść najwyższy przedział podatkowy w 2026 r., obniżając najwyższą stawkę podatku dochodowego z 55 do 50 %. W 2025 roku Estonia planuje podnieść stawkę podatku dochodowego od osób prawnych z 20 do 22 %.

W Unii Europejskiej wciąż narastają głosy na rzecz stosowania Wspólnej skonsolidowanej podstawy podatku od osób prawnych. Projekt wniosku Komisji zakłada, że podstawa opodatkowania osób prawnych w Unii Europejskiej powinna być obliczana według jednego wzoru obowiązującego w całej Unii Europejskiej, a nie 28 różnych metod stosowanych obecnie. Zgodnie z najnowszym wnioskiem, który został zatwierdzony przez Parlament Europejski w 2012 r., stosowanie Wspólnej Skonsolidowanej Podstawy Podatku Od Osób Prawnych jest obowiązkowe dla spółek w całej Unii Europejskiej. Strategia Unii Europejskiej w obszarze podatków bezpośrednich koncentruje się nie tylko na tworzeniu warunków dla Wspólnej Skonsolidowanej Podstawy Podatku Od Osób Prawnych, ale także na ustanowieniu wspólnych procedur opodatkowania zysków spółek powiązanych [2].

Proponowanym rozwiązaniem w obszarze podatków bezpośrednich jest obowiązkowa, jednolita, zharmonizowana podstawa opodatkowania ze względu na panującą konkurencję podatkową w zakresie stawek podatkowych. Rozwiązaniem w obszarze podatków pośrednich mogłoby być wprowadzenie «zasady pochodzenia». Doprowadzi to do znaczącego obniżenia kosztów administracyjnych nie tylko dla podmiotów gospodarczych, ale także dla organów podatkowych [6].

Wnioski i perspektywy dalszych badań. Szybkie tempo procesów globalizacyjnych, w tym integracja zasobów finansowych, liberalizacja przepływu i transferu kapitału oraz migracja zasobów pracy, utrudniają i przyczyniają się do wzrostu międzynarodowej aktywności gospodarczej oraz otwarcia gospodarek różnych państw. Jednocześnie jednak przy przekraczaniu granic przedsiębiorczości narodowej na szczeblu międzynarodowym nie dochodzi do wyrównywania warunków prowadzenia działalności gospodarczej na poziomie pojedynczego kraju, co bezpośrednio odbija się na sferze podatkowej. Rozbieżności te nie pozwalają przedsiębiorstwom międzynarodowym na wykorzystywanie różnic w przepisach podatkowych różnych krajów dla własnych interesów. Dlatego rozwój globalizacji gospodarczej jest przyczyną powstawania i rozwoju międzynarodowej konkurencji podatkowej. Zjawisko to prowadzi do redystrybucji zasobów pracy i inwestycji pomiędzy różnymi państwami oraz wzrostu czynników produkcji.

Możemy także mówić, że ogólny dobrobyt społeczeństwa i podatkowa konkurencyjność kraju to zjawiska ściśle ze sobą powiązane, ponieważ skuteczny system podatkowy zależy od wielkości ogromnej części dochodów budżetu państwa na różne sfery rozwoju kraju, w tym ekonomicznego i społecznego. Im bardziej lojalna będzie realizacja polityki podatkowej w przypadku podmiotów gospodarczych państw członkowskich Unii Europejskiej tym wyższy będzie ogólny wskaźnik produktywności i dobrobytu społeczeństwa.

References:

1. «Economic freedom, overall index – Country rankings», [Online], available at: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/economic_freedom/Europe/
2. Feranecova, A., Mehes, M. and Blascak, P. (2017), «Possibilities of harmonization of direct taxes in the EU», *Investment Management and Financial Innovations*, No. 14 (2–1), pp. 191–199, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/imfi_2017_14_2%28contin.1%29__6
3. «Index of Economic Freedom», [Online], available at: <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores>
4. «International Tax Competitiveness Index 2024», [Online], available at: <https://taxfoundation.org/research/all/global/2024-international-tax-competitiveness-index/>
5. Makuch, M.A. (2011), «Wybór formy opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych jako element strategii podatkowej w małych przedsiębiorstwach», *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, No. 667, pp. 47–57.
6. Nerudová, D. (2004), «Tax competition and tax harmonization in the European Union», *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, Mendel University Press*, Vol. 52 (6), pp. 135–144.
7. «Oficjalna strona internetowa Unii Europejskiej», [Online], available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag__custom_13541207/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=0b8bab4c-28eb-460d-8862-88dc021d869d
8. Panayi, Ch. (2023), «Corporate tax reform in the European Union: are the stars finally aligned?», *Yearbook of European Law*, Vol. 42, pp. 232–261, [Online], available at: <https://doi.org/10.1093/yel/yead006>
9. Razin, A. (1989), «International Tax Competition and Gains From Tax Harmonization», *NBER Working Paper*, No. 152, 25 p.
10. Tanzi, V. (1996), «Globalization, Tax Competition and the Future of Tax System», *Steuersysteme der Zukunft*, in Krause-Junk, G. (ed.), Dunker & Humboldt, Berlin, pp. 11–27.
11. Tanzi, V. (2000), «Globalization, Technological Developments and Work of Fiscal Termites», *IMF Working Papers*, November, 23 p.
12. «Trading economics», [Online], available at: <https://tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate?continent=europe>
13. «World Bank Group», [Online], available at: <https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.TOTL.GD.ZS?locations=EU>

Хоменко Ганна Юріївна – кандидат економічних наук, доцент Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-6337-3635>.

Наукові інтереси:

- оподаткування діяльності суб'єктів господарювання;
- облік, аналіз та контроль інноваційної діяльності підприємств.

Городиський Микола Петрович – кандидат економічних наук, доцент Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-9433-1454>.

Наукові інтереси:

- інформаційні технології в обліку і оподаткуванні суб'єктів господарювання;
- оподаткування діяльності суб'єктів господарювання.

Поліщук Ірина Романівна – кандидат економічних наук, доцент Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-6074-6627>.

Наукові інтереси:

- система оподаткування в зарубіжних країнах;
- методологія стратегічного аналізу.

Хоменко Г.Ю., Городиський М.П., Поліщук І.Р.

Проблеми гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу і їх вплив на ведення та розвиток підприємництва

У статті проаналізовано податкові системи країн Європейського Союзу, які є важливим інструментом економічної та соціальної політики кожної країни. Податкова конкуренція, яка на сьогодні присутня між країнами не лише Європейського Союзу, є однією із сучасних глобальних проблем на міжнародній арені. Питання гармонізації податкових систем виникло ще з часів утворення Європейського Союзу і залишається актуальним досі. Питання поглиблення співпраці між країнами Європейського Союзу в усіх сферах, підтримка економічного зростання для покращення умов життя людей та розвиток підприємництва формують сучасні тенденції розвитку світової економіки та Європейського Союзу зокрема. Оскільки через податкову систему відбувається перерозподіл прибутку, стимулювання розвитку інвестиційного клімату, обмежується або навпаки популяризується споживання та використання окремої продукції, товарів, робіт та послуг тощо. Тому актуальним в статті стало дослідження сучасних тенденцій і проблем гармонізації податкових систем країн-членів Європейського Союзу. У процесі дослідження встановлено низку заходів, запроваджених Європейською Комісією задля гармонізації податкової політики. Загалом встановлено, що підхід до гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу базується на принципах, що окремі країни-члени мають адаптувати свої податкові системи, щоб не конкурувати одна з одною, зберігаючи таким чином спільний ринок. Також в статті проведено аналіз конкурентоспроможності податкових систем країн Європейського Союзу на основі міжнародних рейтингів та проведено аналіз останніх тенденцій податкових змін у країнах Європейського Союзу.

Ключові слова: податки; податкова система; податкова конкурентоспроможність; оподаткування доходів фізичних осіб; податок на прибуток; корпоративний податок; податкове навантаження.

Artykuł został przekazany do redakcji 12.09.2024.